Αρχειακός Τόπος Θεόδωρου Κολοκοτρώνη

Αριθμός Τεκμηρίου 1282

Απόσπασμα διαλόγου μεταξύ του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη και του γιου του Κωνσταντίνου σχετικά με την καταγωγή και την ιστορία της οικογένειας των Κολοκοτρωναίων.

20 Αυγούστου 1840

Ταυτότητα Εγγράφου *(Περίληψη)*

Απόσπασμα, σε διαλογική μορφή, που παραθέτει ο Ιωάννης Φιλήμων, με ημερομηνία 20 Αυγούστου 1840, στο οποίο ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, απαντώντας σε ερωτήσεις του γιου του Κωνσταντίνου, αφηγείται σημαντικούς σταθμούς της ιστορικής διαδρομής της οικογένειάς του. Ο Κολοκοτρώνης αναφέρεται αρχικά στη γέννησή του, στις 3 Απριλίου 1770, στο Ραμαβούνι της Μεσσηνίας, εν μέσω των Ορλωφικών. Στη συνέχεια ανασυνθέτει, στηριζόμενος σε μεγάλο βαθμό στην προφορική οικογενειακή παράδοση, την πορεία της γενιάς του από τα πρώτα χρόνια της οθωμανικής κατάκτησης της Πελοποννήσου, με αρχική εστία το Ρουπάκι, από όπου μέλη της εγκαταστάθηκαν αργότερα στο Λιμποβίσι και σε γειτονικές περιοχές της Αρκαδίας. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στους Τσεργίνηδες, οι οποίοι θεωρούνταν πρόγονοι της οικογένειας, καθώς και στη μακρά παράδοση ένοπλης δράσης των προγόνων του Θεόδωρου. Ξεχωριστή θέση κατέχουν οι αναφορές στον παππού του, Γιάννη, ο οποίος πρώτος έφερε το όνομα Κολοκοτρώνης και συμμετείχε στην εξέγερση του 1769–1770, πριν συλληφθεί και θανατωθεί από τους Οθωμανούς, καθώς και στον πατέρα του, Κωνσταντίνο Κολοκοτρώνη, ο οποίος συνέχισε την ένοπλη δράση της οικογένειας. Γίνεται επίσης σύντομη αναφορά στις στενές σχέσεις του Γιάννη Κολοκοτρώνη με την οικογένεια του Αλή Φαρμάκη. Παράλληλα, παρέχονται πληροφορίες για την κοινωνική και οικονομική θέση των Κολοκοτρωναίων, ο πλούτος των οποίων συνίστατο κυρίως στην κατοχή αλόγων και αιγοπροβάτων. Το κείμενο αποτελεί, έτσι, τεκμήριο για τη συγκρότηση της οικογενειακής μνήμης και της ιστορικής γενεαλογίας των Κολοκοτρωναίων, καθώς και για τον τρόπο με τον οποίο ο ίδιος ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης αντιλαμβανόταν τη μακρά προεπαναστατική παράδοση της οικογένειάς του. Ο Ιωάννης Φιλήμων δηλώνει ότι αγνοούσε αν είχε συνταχθεί η συνέχεια του κειμένου από τον Κωνσταντίνο Θ. Κολοκοτρώνη και, σε περίπτωση που είχε συνταχθεί, αν αυτή είχε διασωθεί.

Προηγούμενες Εκδόσεις: Ιωάννης Φιλήμων, Δοκίμιον ιστορικόν περί της Ελληνικής Επαναστάσεως, τ. Γ΄, Τύποις Π. Σούτσα και Α. Κτενά, Αθήνα 1860, σ. 412–415 [υποσημείωση σ. 31].

(α) Περὶ τῆς γενεᾶς τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνου, ἀρκετὰ περιέργου, ἔχομεν ὑπ᾽
ὄψιν γεγραμμένον πρωτοτύπως παρὰ τοῦ Κωνσταντίνου Θ. Κολοκοτρώνου τὸν ἀκόλουθον διάλογον μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ. Καίτοι ἀτελῆ, δημοσιεύομεν αὐτὸν, ὅπως
ἔχῃ, ὡς περίεργον. Φέρει χρονολογίαν «20 αὐγούστου 1840».

«ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Ποῦ ἐγεννήθης, πατέρα;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ. Ἐγεννήθηκα εἰς τὸν καιρὸν τῆς πρώτης ἐπαναστάσεως τῆς Πελοποννήσου.

Κ. Ποῖον ἔτος;

Θ. Εἰς τὰ 1770 ἀπριλίου 3. Ἦταν φευγάτος ὁ κόσμος εἰς τὰ βουνὰ ἐξ αἰτίας τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ἐγεννήθηκα εἰς ἕνα βουνὰ ὑπο κάτω εἰς ἕνα δένδρον.

Κ. Πῶς τὸ λέγουν τὸ βουνό ἐκεῖνο, καὶ εἰς ποῖον μέρος;

Θ. Εἰς τὸ χωρίον Μπούγα ἐπαρχίας Ἀνδρούσης. Τὸ βουνό ὀνομάζεται «Τοῦ Ράμα τὸ βουνί». Ὅταν ἐγεννήθηκα, ἐπῆγαν τὰ συγχαρίκια εἰς τὸν πάππον μου τὸν Γιάννην, καὶ εἶπεν ὁ πάππος μου: «Τοῦτο τὸ παιδὶ θέλει πανδρευθῆ καὶ κάμει παιδιὰ καὶ ἐγγονούς, καὶ πάλιν φράγκικο δὲν θέλει γίνη». (Φράγκικο ἐννοοῦσεν ἐλευθερία.)

Κ. Πόθεν κατάγεται ἡ οἰκογένειά μας ;

Θ. Κατάγεται ἀπὸ ἕνα χωριὸ ὀνομαζόμενον Ρουπάκι, ἐπαρχία Λεωνταρίου. Αὐτὸ τὸ χωριὸ ἐχάλασεν εἰς τὸ πρῶτον τούρκικον, καὶ οἱ κάτοικοί του ἐσκορπίσθηκαν καὶ ἐγλύτωσαν, ὅσοι ἐγλύτωσαν, εἰς διάφορα μέρη.

Κ. Τί ἐννοεῖτε μὲ τὸ «πρῶτον τούρκικον ; »

Θ. Οἱ Τοῦρκοι ἦλθαν τρεῖς φοραῖς εἰς τὸν Μορέα, καὶ εἰς τὴν πρώτην φορὰν ἐχάλασαν αὐτὸ τὸ χωριό· εἶναι παλαιὰ χαλασμένο.

Κ. Πόθεν τὸ ἠξεύρετε ;

Θ. Τότε δὲν ἦταν ἱστορίαι, ἀλλὰ πατροπαράδοσις τὸ ἔχομεν, ὅτι ἕνας ἀπ᾽ ἐκείνους τοὺς κατοίκους ἔφυγε καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ Λιμποβύσι.

Κ. Πῶς ἔλεγον τὸ ὄνομά του ;

Θ. Δὲν τὸ ἠξεύρω.

Κ. Ὁ θεῖός μου ὁ Μάρκος Κολοκοτρώνης μὲ εἶπε προπέρυσιν, ὅτι εἶχεν ἀκουστὰ ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς καὶ μάλιστα ἀπὸ ἕνα, ὁποῦ ἐπρόφθασεν 115 ἐτῶν, ὅταν ἦτον παιδί, ὅτι τὸν προπάτορά μας αὐτὸν τὸν ἔλεγον Τριανταφυλλάκον.

Θ. Ἠμπορεῖ· ἐγὼ δὲν τὸ ἐνθυμοῦμαι· ἠξεύρω, πῶς αὐτὸς ἔφυγεν εἰς τὸ Λιμποβύσι, καὶ ἐκεῖ ἐμισθώθη κοντὰ εἰς ἕνα πρωτοοἰκονόμον, καὶ αὐτὸς, ἀφ᾽ οὗ τὸν εἶδε πολὺ ἔξυπνον, τὸν ἔκαμε γαμβρόν.

Κ. Ὁ γέρων Μάρκος Κολοκοτρώνης μὲ εἶπε πρὸς τούτοις, ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ, τοῦ πρώτου φυγόντος ἀπὸ Ρουπάκι, ἐπῆρε μὲ ἔρωτα μίαν κόρην ἀπὸ τὸ χωρίον Ἀρκουδόρεμα, καὶ ἡ οἰκογένεια τῆς κόρης ἐκήρυξε πόλεμον μὲ τοὺς προπάτοράς μας, καὶ ἐπολέμησαν δέκα χρόνους μὲ τὰς σαΐτας, καὶ τέλος πάντων ἐνίκησαν οἱ ἐδικοί μας τὴν ἀντίζηλον οἰκογένειαν.

Θ. Αὐτὸ δὲν τὸ πιστεύω, οὔτε τὸ ἤκουσά ποτε. Καὶ πῶς ἠμπορεῖ, ἐν ᾧ τὰ τουφέκια εὑρέθησαν πρὸ τριακοσίων χρόνων, νὰ πολεμοῦν εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν μὲ σαΐτας ;

Κ. Εἶναι ἀληθινὸν, ὅτι πρὸ 300 χρόνων εὑρέθησαν, πλὴν δὲν τὰ μετεχειρίσθησαν
εὐθὺς ὅλοι καὶ εἰς ὅλα τὰ ἔθνη καὶ τόπους, ἀλλὰ βαθμηδόν. Καὶ ἔπειτα τὸ Ρουπάκι
ἐχάλασε πρὸ 200 χρόνων. Τί παράξενον λοιπὸν, ἐὰν ὀλίγους χρόνους μετὰ τὴν εὕρεσιν τῆς βαρούτης καὶ τῶν τουφεκίων νὰ μὴ μετεχειρίζοντο αὐτὰ οἱ κάτοικοι τῆς Πελοποννήσου ;

Θ. Αὐτὰ δὲν τὰ γνωρίζω.

Κ. Ὁ θεῖός μου ὁ Μάρκος μ᾽ εἶπεν ἀκόμη, ὅτι ἡ πρώτη φαμίλια, ὁποῦ κατοικοῦσεν εἰς τὸ Ἀρκουδόρεμα, ἔκαμε τρεῖς χρόνους νὰ γνωρισθῇ μὲ τὰς ὀλίγας οἰκογενείας, ὁποῦ ὑπάρχουν εἰς Λιμποβούσι, ἐν ᾧ εἶναι 1/4 μακρὰν τὸ ἓν ἀπὸ τὸ ἄλλο χωρίον.

Θ. Τοῦτο εἶναι ἀληθινόν· ἂς ἦσαν κοντά· εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὁ κόσμος ἦτον ἀνεύγαλτος, δὲν ἦτον συγκοινωνία· καὶ ἐκτός τινων ὀρεινῶν μερῶν οἱ κάτοικοι, ὁποῦ
ἦτον ὑποχρεωμένοι νὰ ξεχειμάζουν τὰ ποίμνιά των ἀλλοῦ, ἢ νὰ παραδέρνουν διὰ νὰ
ζήσουν, οἱ ἄλλοι δὲν ἐπεριφέροντο καὶ σπανίως ἐπήγαιναν ὁ ἕνας εἰς ἄλλο χωριό, καὶ
ἂς ἦτον δύο ὥρας μακράν.

Κ. Ἦτον δάσος;

Θ. Ὅλα τὰ βουνὰ, ὁποῦ εἶναι τώρα μισόγυμνα, ἤταν σκεπασμένα ἀπὸ δένδρα· πλὴν ὀλίγον κατ᾽ ὀλίγον διὰ τὰς ἀνάγκας των οἱ ἄνθρωποι καὶ ἀπὸ φωτιαῖς, ὅπου ἄναβαν, ὠλιγόστευσαν τὰ δάση αὐτά. Ὁ κόσμος εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἦταν ὅλον ἀκαταστασίαι, καὶ ἀσφάλεια δὲν ὑπῆρχε· ἔφευγε καὶ ἐκατοικοῦσεν εἰς τὰ βουνὰ καὶ δύσβαστα μέρη, διὰ νὰ εὕρουν οἱ ἄνθρωποι ὀλίγην ἀνάπαυσιν καὶ ἀσφάλειαν.

Κ. Πόσα παιδιὰ ἔκαμεν αὐτὸς, ὁποῦ ἔφυγεν ἀπὸ τὸ Ρουπάκι;

Θ. Αὐτὸς ἐπανδρεύθη καὶ ἔκαμεν ἕνα υἱὸν πολὺ ἄξιον· καὶ ἦτον τόσον ἐλεύθερος, ὥστε εἰς τὸ πρῶτον τουρκικὸν οἱ Ἀρβανῖται τὸν ἔπιασαν καὶ τὸν ἐσιδέρωσαν· καὶ εἰς τὸ Ἀρκουδόρεμα, τὸ μέρος ὁποῦ λέγεται Χοροστάσι, ἐπηδοῦσαν· καὶ αὐτὸς ἐζήτησε καὶ ἐπήδησε μὲ ὅλα τὰ ἁλυσσωμένα ποδάριά του, καὶ τοὺς ἐπέρασε. Τότε οἱ Ἀρβανῖται τὸν ἐλευθέρωσαν. Αὐτὸς ἐκεῖ ἔκαμε τρία παιδιά, καὶ δὲν ἐνθυμοῦμαι τὰ ὀνόματα· εἶχεν ἐγγονοὺς τρεῖς : δηλαδὴ ἓν ἀπὸ τὰ παιδιά του ὑπανδρεύθη καὶ ἔκαμε τρεῖς υἱοὺς, Δῆμον, Χρόνην, Λάμπρον. Ὁ Λάμπρος ἐπνίγηκεν ἀνύπανδρος εἰς τοῦ Φονιᾶ τὴν λίμνην· ὁ Χρόνης ἔκαμεν υἱοὺς, καὶ ὀνομάζονται Χροναῖοι· καὶ ὁ Δῆμος ἦταν ὁ προπάππος μου. Αὐτὸς ὁ Δῆμος ἦτον εἰς τὸν καιρὸν τῶν Φράγκων· ἐπῆγεν εἰς τὴν Ρούμελην καὶ ἔκαμε 12 χρόνους μὲ τοὺς Ἀρματωλούς· ἐγύρισεν ὀπίσω εἰς τὸν Μορέα, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ Λιμποβύσι, καὶ ἔστειλε τὴν μητέρα του καὶ ἐζήτησε διὰ γυναῖκα τὴν κόρην τοῦ Καπετὰν Χρονᾶ ἀπὸ τὸ Χρυσοβίτσι. Εἰς τὸν καιρὸν τῶν Βενετσιάνων ἦτον Καπετανάτα καὶ ὄχι Κοτσαμπάσιδες· καὶ δι᾽ αὐτὸ ὑπῆρχον ὁ καπετὰν Θανάσης ἀπὸ τὴν Καρύταιναν, ὁ καπετὰν Χρονᾶς ἀπὸ τὸ Χρυσοβίτσι καὶ ἄλλοι πολλοί. Ὁ καπετάν Χρονᾶς τοῦ ἔδωσε τοῦ Δήμου τὴν θυγατέρα του· καὶ ἀπὸ τὸν Δῆμον καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ Καπετάν Χρονᾶ, ὁποῦ ἦτον μεγάλος καπετάνιος, (κατάγετο ἀπὸ τοὺς Μπαρακαρέους,) ἐγεννήθη ὁ Γιάννης, ὁ ὁποῖος ἐπρωτωνομάσθη Κολοκοτρώνης. Τὸ πρῶτον ὄνομα τῆς οἰκογενείας μας : δηλαδὴ ἐκείνου, ὁποῦ ἔφυγεν ἀπὸ τὸ Ρουπάκι, δὲν γνωρίζεται. Τὸ παιδί του ὠνομάζετο Τσεργίνης, καὶ τώρα ὑπάρχουν ἀκόμη οἰκογένειαι πολλαί, καταγόμεναι ἀπὸ αὐτὸν, καὶ λέγονται Τσεργιναῖοι. Εἶναι εἰς τὰ Κοντοβούνια τῆς Ἀρκαδιᾶς καὶ τὴν Μεσσηνίαν. Ὁ Δήμος ὠνομάζετο Μπότσικας, διότι ἦτο κοντόχονδρος· καὶ ὁ Γιάννης, ἐπειδὴ καὶ ἦτον παχὺς καὶ δυνατός, τὸν ἐπωνόμασαν οἱ Ἀρβανῖται «Τί μπίθε κούαγι» δηλαδὴ ὁ κ. . . .του εἶναι σὰν κοτρόνι, καὶ τοῦ ἔμεινε Κολοκοτρώνης. Ὅταν ἦλθαν οἱ Τοῦρκοι εἰς τὸν Μορέα, ὁ Δῆμος, γέρος ὤν, καὶ τὰ παιδιά του μὲ τοὺς Χρυσοβιτσιώτας τριακόσιοι ἐπῆγαν καὶ ἐκτύπησαν τοὺς Τούρκους εἰς τοῦ Δάρα τὸν παλιόπυργον, ὁποῦ ἦταν στρατοπεδευμένοι, καὶ ἀπὸ τοὺς 300 ἐγλύτωσαν μόνον ὀλίγοι, καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἦτον καὶ ὁ Δῆμος, ὁ ὁποῖος ἀπέθανεν ὀλίγον ἔπειτα ἀπὸ φυσικὸν θάνατον. Ὁ Γιάννης Κολοκοτρώνης εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1769 ἔλαβε μεγάλο μέρος καὶ ἐσκότωσε πολλοὺς Τούρκους, καὶ οἱ Τοῦρκοι ἐζητοῦσαν νὰ τὸν ἐκδικηθοῦν. Μίαν ἡμέραν ἐπαραθαῤῥεύθη καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ Νησί· ἐκεῖ τὸν ἐπρόδοσαν, καὶ ἀπεκεῖ τὸν ἐπῆραν οἱ Τοῦρκοι οἱ Ἀνδρουσιανοί, καί, ἀφ᾽ οὗ τοῦ ἔκοψαν τὰ ποδάρια καὶ τὰ χέρια, ἔπειτα τὸν ἐκρέμασαν.

Κ. Τὸ μέρος, ὅπου τὸν ἐκρέμασαν, ἐπῆγα καὶ τὸ εἶδα· οἱ κάτοικοι τὸ γνωρίζουν καὶ μὲ ἔδειξαν τὸν τόπον. Τοὺς ἐρώτησα, πόθεν τὸ ἠξεύρουν, ὅτι ἐκεῖ ἐκρέμασαν τὸν Ἰωάννην Κολοκοτρώνην; καὶ μὲ εἶπον, ὅτι τὸ ἔχουν ἀκούσει ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ὁποῦ τὸ ἔλεγον κατὰ παράδοσιν καὶ ἔδειχναν τὸν τόπον.

Θ. Αὐτό εἶναι ἀληθινόν.

Κ. Πόσων χρόνων ἦσουν, ὅταν ἀπέθανεν ὁ πάππος σου Ἰωάννης Κολοκοτρώνης;

Θ. Δύο χρονῶν.

Κ. Λοιπὸν θὰ ἦτον ὀλίγον ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1769.

Θ. Βέβαια. Τότε ὁ υἱός του Κωνσταντῖνος καὶ τὰ λοιπὰ παιδιά του ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὸ Πεταλίδι, καὶ ἄρχισε νὰ ἐκδικῆται τοὺς Τούρκους.

Κ. Ἡ φαμελιά μας ἦτον πτωχή, ἢ πλούσια;

Θ. Πάντοτε ἦταν δυνατὴ καὶ πλούσια· τὰ πλούτη ὅμως τότε δὲν ἦτο εἰς χρήματὰ, ἀλλ᾽ εἰς τὰ πολλὰ ἄλογα, φοράδαις, πρόβατα καὶ τέτοια· καὶ ἀπὸ αὐτὰ εἶχε πάντοτε πολλὰ καὶ ὀλίγα γρόσια μετρητά· ἦτον εἰς ὀλίγα λόγια ἡ πρώτη. Ὁ Γιάννης Κολοκοτρώνης εἶχε μεγάλαις φιλίαις μὲ τὸν πάππον τοῦ Ἀλῆ Φαρμάκη· καὶ, ἐπειδὴ ἐλέγετο, ὅτι θὰ ἔλθη Φράγκικο, ἐκεῖνος εἶπε τοῦ πάππου μου, ἂν ἔλθουν οἱ Φράγκοι καὶ πάρουν τὸν Μοριά, νὰ τὸν γλυτόνῃ ἐκεῖνος· εἰ δὲ καὶ κερδήσουν οἱ Τοῦρκοι, νὰ

γλυτόνῃ αὐτὸς τὸν Γιάννην· καὶ καθὼς ἐκέρδησαν οἱ Τοῦρκοι, ἐμεγάλωσε πολύ. Ὅταν ἦλθαν οἱ Τοῦρκοι εἰς τοῦ Σινάνου καὶ ἐπροσκύνησεν ὁ κόσμος, ἐκεῖ τοῦ ἔστειλεν ὁ Γιάννης τέσσαρες φοράδαις, καὶ ὁ Τοῦρκος τοῦ ἔστειλεν ἑπτακόσια πρόβατα, καὶ τοῦ παράγγειλε νὰ μὴ τὸν μέλῃ.»

Ἐδῶ διακόπτεται ὁ ἰδιόγραφος οὗτος διάλογος τοῦ Κωνσταντίνου Θ. Κολοκοτρώνου. Ἀγνοοῦμεν, ἂν ἔγραψε τὸ τέλος αὐτοῦ, καὶ ἂν σώζηται τοῦτο. Ὑπάρχει ὅμως δεδημοσιευμένη ἀπὸ τοῦ 1846, οὐχὶ διαλογικῶς, ὡς ἐνταῦθα, ἀλλὰ διηγηματικῶς, ἡ σειρὰ τῶν πράξεων καὶ τῶν περιστάσεων τῆς γενεᾶς τῶν Κολοκοτρωνῶν μέχρι τοῦ 1820.

(ἴδε Γ. Τερτσέτου «Διήγησιν Συμβάντων τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς» ἀπὸ σελ. 549.)

Αριθμός Τεκμηρίου
1282

Τίτλος
Απόσπασμα διαλόγου μεταξύ του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη και του γιου του Κωνσταντίνου σχετικά με την καταγωγή και την ιστορία της οικογένειας των Κολοκοτρωναίων.

Ημερομηνία Σύνταξης
20 Αυγούστου 1840

Τόπος Σύνταξης
Αθήνα

Συντάκτης
Φιλήμων Ιωάννης

Αποδέκτης

Είδος Εγγράφου
Δημοσιευμένη Πηγή

Διαστάσεις

Αρ. Φύλλων

Γλώσσα
Ελληνικά

Προέλευση
Αρχείον Κοινότητας Ὕδρας

Διεύθυνση
kolokotronis-archive.org/items/code/1282

Επιστημονική επιμέλεια : Βασίλης Παναγιωτόπουλος, Δημήτρης Δημητρόπουλος, Βαγγέλης Σαράφης.
Σχολιασμός : Μηνάς Αντύπας.

Creative Commons Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση 4.0 Διεθνές (CC BY-NC 4.0).